

Kanal	: Bozlu Art Project
Başlık	: Bozlu Art Project, Balkan Naci İslimyeli, Arka Yüz Sergisi ile TRT Türk, Açık Şehir programında
Konuşmacılar	: Prof. Dr. Balkan Naci İSLİMYELİ, Beşir AYVAZOĞLU, Doğan HIZLAN
Video Adresi	: https://youtu.be/ylBJAD54Fn8
Yayın Tarihi	: 18 Mart 2014

BOZLU ART PROJECT

Sunucu: Doğan Hızlan ve Beşir Ayvazoğlu bu hafta stüdyomuzda ressam Balkan Naci İslimyeli'yi ağırlıyorlar. Sohbetin konusu İslimyeli'nin Bozlu Art Project Nişantaşı'nda açılan sergisi "Arka Yüz"

Beşir Ayvazoğlu: Balkan Bey hoş geldiniz.

Balkan Naci İslimyeli: Hoş bulduk.

Beşir Ayvazoğlu: Türk resminin en üretken sanatçılarından birisiniz. Yanlış bilmiyorsam 50'yi aşkın serginiz var belki de daha fazla.

Balkan Naci İslimyeli: Doğru,

Beşir Ayvazoğlu: Her serginizde çok önemli bir meseleyi gündeme getiriyor ve onu sorguluyorsunuz yani her serginiz başlı başına bir sorgulama. Son serginiz de "Arka Yüz" adını taşıyor zaten serginin isminden sizin serginize gelen neyle karşılaşacağını aşağı yukarı tahmin edebiliyor. Arka planına bakıyorsunuz yüzlerin, bu yüzler gerçekten sahil olanı mı yansıtıyor yoksa her yüzde bir maske mi var aslında gibi bir sorundan yola çıkıyorsunuz. Hakikatten etkileyici bir sergi, Doğan Ağabey de gezdi sergiyi ve konuştuk son derece etkilendiğini söyledi. Ne düşünüyorsunuz bu sergi hakkında ne diyeceksiniz Balkan Bey'e?

Doğan Hızlan: Evet, şimdi efendim Balkan'a ben şunu söyleyeceğim Balkan Naci'ye bir tane katalogtaki bir sözünden bir açılım yapacağım sergiye doğru "Kendimi başından beri bir portre ressamı olarak hissettim. Ayrıca bu yüz bizim mi?" sorusunu soruyor ve yüz üzerine çeşitlemeler yani benim sorum senin sorunu tamamlamış oluyor. Bir yüz maske midir, sahil midir, gerçek midir? Yüzler üzerine bizi çok düşündürüyor ve II. Dünya Savaşından bu yana yüzleri de kastederek,

Balkan Naci İslimyeli: Evet, portre ressamıyım dememin nedeni şu başlangıcından bu yana yaptığım bütün sergilerde insan yüzü öne çıkmıştır yani bir giriş kapısı olmuştur resme. Şunun için yüz insanın mührü. Bedenden de bir takım işaretler, göstergeler yakalayabiliriz ama giysiden de hatta ama yüz saklanamaz bir gerçeklikte kendini size teslim eder idi. Ama gittikçe yüz daha karmaşık bir göstergeler alanı haline aldı çünkü yüz artık bize ait olmaktan çıktı. Sistemin bir Billboard'u haline geldi. Sistemin taleplerini, hırslarını, o sistem içinde bize buyrulan değerleri hatta makyaj türüklerine varana kadar, bütün inceliklerine varana kadar bize buyuran bir sistem içinde biz bir konu mankeni haline geldik. Dolayısıyla maske olmanın da ötesinde çünkü maskede iki yüz vardır; maske ve arkasındaki. Şimdi çok kişilikli bir maraz halinde yaşıyoruz. Hani o multiple personality dediği Amerikalıların çok fazla bölünme halinde, şizofrenik bir parçalanma halinde yaşıyoruz. Bu yüzlere daha dikkatli bakmamızı,

Doğan Hızlan: Peki, bu söylediğin şizofrenik seni çok ilgilendirmiştir Balkan Naci ta Floransa'daki pansiyondan beri o da bir saplantı.

Balkan Naci İslimyeli: Evet, evet, oradan da benim hakkımda ilerlenebilir.

Beşir Ayvazoğlu: Bu anlatınız, dağa doğrusu bu ortaya koyduğunuz meselenin sebepleri hakkında neler düşünüyorsunuz?

Balkan Naci İslimyeli: Sebepleri hakkında düşündüğüm şu yani insan çevresel baskılar nedeniyle ve kendi iç basınçları nedeniyle yüzüne akseden bir alacakaranlık alanda yaşıyorum. Bunun ne kadar farkında ne kadar değil? O noktaya sürüklemek istiyorum seyredenleri. Mesela bu "Gece Yüzleri" diye bir seri vardı Floransa'da başladığım. Floransa'da Bella Strada Delle Donne diye bir sokak vardır, güzel kadınlar sokağı. Orada bir sinematek vardı. Biz, saat gece 1:00'de falan gösterilerden çıkardık. Her türlü yer altı tipinin bir pazar alanı, podyumu haline gelirdi. Orada olağanüstü yüzler görmüşümdür. Onları aklıma nakşettim ve "Gece Yüzleri" diye bir seri çıktı o portrelerden. Sonra Pentimentolar serisi de öyleydi yani o geleneksel Avrupa resmindeki sahip portrelerinin mülkleri önünde poz vermiş gururla poz vermiş sahip portrelerini ben güncel bir trajiğe çevirdim. Yani onların bakışlarındaki gururu, kibri değiştirip onu bir yalnızlık, derin yalnızlık ifadesine getirdim. Yani benim için yüz insan hakkındaki çeşitli açılımların yansıtıldığı,

Doğan Hızlan: Bir fizyonomi bilgini gibi bakıyorsunuz. Fizyonomisine bakıyorsunuz yüzlerin yani Hitlerin yüzlerini de getirirsek aynı ama başka bir şeyde var. Şimdi sergini görüyoruz ama bir de kısa bir video filmin var.

Balkan Naci İslimyeli: Evet.

Doğan Hızlan: O seyirciyi, izleyiciyi, ziyaretçiyi ne dersiniz deyin kendini sorgulamaya itiyor çünkü öyle miyiz, böyle miyiz, şu muyuz diye adeta artık senden o sorular başkasına sirayet ediyor eski deyimini ile onlar soruyor. Sen ne cevap veriyorsun Balkan Naci İslimyeli biraz onu öğrenmek istiyorum?

Balkan Naci İslimyeli: Valla, insanlara vereceğim cevap şu aynaya dikkatli bakın, diyorum. Yani aynada gördüğünüz siz misiniz? Arkanızda neler var? Neler yansıdı da yüzünüz aynada bile tanınmaz hale geldi? Siz kendiniz misiniz? Ne kadar kendinizsiniz, ne kadar başkaları sizin içinize nüfuz etti yani bu kişilik karmaşası içindeki benlik savunmasının bir seansına olsa davet ediyorum.

Beşir Ayvazoğlu: Peki, şöyle düşünülebilir mi Balkan Bey? Yani medeniyet dediğimiz şey aslında bir çeşit maske takınmak demektir. Yani medeniyetin getirdiği mesela nezaket, teşrifat, muşeret şunlar bunlar.

Balkan Naci İslimyeli: Cinsel roller, toplumsal roller.

Beşir Ayvazoğlu: her şey aslında bir çeşit maske gibi. Yani bütün bunlardan insanı geriye doğru sürekli arındırırsanız böyle en ilkel çağa çıplak insana ulaşmak mümkündür gibi geliyor bana yani bunu bir çeşit medeniyet sorgulaması olarak mı görülmesi lazım?

Balkan Naci İslimyeli: Öyle de okunabilir. Tabii, bence çıplaklık kadar saf, dürüst bir tablo yok.

Doğan Hızlan: Pür, saflık yok.

Balkan Naci İslimyeli: Yani ben bedende hiçbir müstehcen yer, yan görmüyorum. Beden kadar saf, pür bir şey bulamazsınız, malzeme bulamazsınız.

Doğan Hızlan: Çok doğru.

Balkan Naci İslimyeli: Çünkü giysiler de portre gibi yanıltıcı. Ben, giysiler üzerine da çalıştım biliyorsunuz.

Doğan Hızlan: Şimdi burada...

Balkan Naci İslimyeli: Onlarda aidiyeti yükseltmek, yüceltmek için kullanılan aksesuarlar. Doğarken ki kundakla ölüirken ki kefen arasında kala kalmış giysiler hiçbir süsü, gösterişi yok. Yani doğduğumuzda bizi sarmalayan, öldüğümüzde yine sarmalayan bir doku, bir kumaş.

Doğan Hızlan: Doğrusu bu aradaki parantez suni.

Balkan Naci İslimyeli: Evet.

Beşir Ayvazoğlu: Ama yani insan tabii o ilkellik, çıplaklık merhalesinden geçtikten sonra sürekli bir şey üretiyor. Bu üretilen şeylerin sonunda mesela sanat çıkıyor sizin temsil ettiğiniz şey.

Balkan Naci İslimyeli: Tabii, tabii.

Beşir Ayvazoğlu: Yani o zaman sanatı da, güzel sanatları da bu manada birer maskeleyme aracı olarak görmek mümkün olmaz mı?

Balkan Naci İslimyeli: Yok, o insanın güzelleşme ihtiyacından değil mi? Bakın pigmeler bile doğadan kopardıkları belli şeylerle, toprak boyalarla boyanıyorlar o insani bir şey.

Beşir Ayvazoğlu: Maske değil mi onlar?

Balkan Naci İslimyeli: Değil, onlar ritüelistik şeyler yani toplu oyunların bir parçası ama rolleri de belirliyor tabii işaretleri var, göstergeleri var.

Beşir Ayvazoğlu: O ritüelistik şeyler zaman içerisinde zannediyorum birer kural haline geliyor.

Balkan Naci İslimyeli: Evet, evet,

Beşir Ayvazoğlu: Derken kültürün bir parçası oluyor. Kültür daha genişliyor sistematik hale geliyor medeniyet oluyor.

Doğan Hızlan: Kurumsallaşılıyor.

Beşir Ayvazoğlu: Yani mesela bir kralın kıyafeti tamamen onun konumunu, gücünü, iktidarını sembolize ediyor.

Balkan Naci İslimyeli: Ama kral çıplak dediğimiz zaman iç yüzünü görüyoruz.

Doğan Hızlan: Onun içinde, bu yüzden kral çıplak lafı çıkmış zaten.

Balkan Naci İslimyeli: Evet, evet.

Beşir Ayvazoğlu: Yani ama böyle geriye doğru gittiğinizde hakikatten ne bileyim sanki savunmak gibi bir şey olmuyor mu yani ben burada biraz tartışmak için.

Balkan Naci İslimyeli: Yok, yok öyle anlamayın. Bütün aksesuarlar medeniyetin bir parçası, teknolojinin bir parçası. Biz çıplak saf alanların nasıl giydirildiğine bakıyoruz. Yani yüz ve bedene bakıyoruz esas işaretler orada.

Doğan Hızlan: Şimdi videodan bir cümle daha söyleyeceğim. Bak dediklerini biraz özetliyor Beşir'ciğim "Sanat hayat boyu suçluluk duymaktır. Suçluluk, kurbanlık duygusunu da beraberinde getirir. Kim suçlu içerdekiler mi, dışarıdakiler mi?" bir soru daha yani şey gibi havai fişekler gibi sorular geliyor Balkan Naci'den.

Beşir Ayvazoğlu: Evet.

Doğan Hızlan: Bu videoda seyrediyorsun belki de hatta bu videodaki bilgiden sonra yeniden gidip bu resme bakma ihtiyacı hissediyorsun. Bu nedir peki, gerçekten "Hayat boyu suçluluk duymaktır sanat." neden, nereden kaynaklanıyor, gerekçesi ne?

Balkan Naci İslimyeli: Yetinememezlikten kaynaklanıyor yani duyarlılığınız o kadar güçlü ki sizin kullandığınız araçların onu ifade ettiğinden her zaman kuşku duyuyorsunuz. Yeterli miydi, daha fazla yapabilir miydim? Bakmayın kibirle dolaşan bir sürü vasat insan var yaptıklarını harika şeyler zannediyorlar, ama ben dürüst sanatçıları, hakiki sanatçıları kastediyorum bunların içinde her zaman bir yetmezlik duygusu, bir acı birikmiştir.

Beşir Ayvazoğlu: Sorumluluk duygusu tabii, evet.

Balkan Naci İslimyeli: Olmazsa o olmaz sorumlulukta buna dâhil. Bizde medeniyette bir şema olarak algılanıyor yani medeniyeti görsel olarak taklit etmek medeni adam, kültür insanı imajı için yeterli sayılıyor.

Beşir Ayvazoğlu: O, Doğu-Batı karşılaşmasından doğan bir problematikten kaynaklanıyor zannediyorum.

Balkan Naci İslimyeli: Evet, evet, aynen.

Beşir Ayvazoğlu: Mesela, Enis Batur ne demiş, sizin sitenizden aldım. "Balkan Naci, Türk sanatçısının önünde yarım yüzyıldır kader gibi dikilmiş bir karabasanın Doğu-Batı ikileminin doğurduğu düğümü çözmüş ender sanatçılarımızdan biridir. O, bir büyücü." demiş Enis Batur. Nasıl çözdünüz bu düğümü? Ne demek istiyor Enis Batur bunu merak ettim?

Balkan Naci İslimyeli: Yani bu düğümü çözmek benim harcım değil sadece ama bir çaba gösterdiğim söylenebilir.

Beşir Ayvazoğlu: Doğu-Batı problemi nedir, nasıl bakıyorsunuz?

Balkan Naci İslimyeli: Doğu-Batı problemi bir kurander alanı içinde yaşıyoruz biz yani dört yönlü geçit. Bu avantaj olarak da kullanılabilir sanatta, toplumu paralize eden bir kasınma, bir spazm olarak da.

Doğan Hızlan: Yani iki şey dezavantajda, avantajda bu çok doğru.

Balkan Naci İslimyeli: Ben, sanatta bunun büyük avantaj olduğunu düşünüyorum.

Beşir Ayvazoğlu: Ben de aynı kanaattayım.

Balkan Naci İslimyeli: Ama bizde gelenek bu modernist şemalar içinde küçümsenen bir şey. Ben gelenekçi bir ressam olsam hep aynı şeyleri yapardım. Ben, geleneğin imhasına yönelik şeyler yani dinamit koyuyorum geleneğin içine ama geleneği bir taraftan da çok seviyorum, çok önemsiyorum. Çünkü bir toplumun bilinçaltını okumanız için o geleneği okuyabilmeniz lazım bütün ipuçları orada.

Doğan Hızlan: Ve imha edebilmek için de bilmek lazım.

Beşir Ayvazoğlu: Tabii, karşı çıkmak için de bilmek lazım.

Balkan Naci İslimyeli: Benim için gelenek sözcüğünün anlamı bellektir. Bellek ile geleneği karıştırmamak lazım, bellek toplumunuzun, coğrafyanızın ve bütün coğrafyaların tarihine dikkatle bakmak özellikle kendi tarihinize. Amerikan sanatı niye bu kadar sığdır. O sığ şeyi de efsaneleştirecek medya araçlarını akıllıca kullanır. Ama bir Batı sanatçısının referans alanına bakın muhteşem bir gönderme alanı vardır, belleği vardır. Bizde bu bellek çeşitli nedenlerle zaten kesintiye uğramış. O kanalları açılması lazım sanatçıların.

Beşir Ayvazoğlu: Evet, nasıl açılabilir bu kanallar?

Balkan Naci İslimyeli: Öğrenerek, zorlayarak kapıları fark ederek yani kapıyı görmüyorsanız üstü dekore edilmişse o zaman o bahçe içinde oynamaya devam edersiniz. Sanat arkasını merak etmektir. İşte bu yüzün kapının da arkası.

Beşir Ayvazoğlu: Sadece sanatta değil ki ilimde, felsefede arka planını.

Balkan Naci İslimyeli: Aynı, aynı tabii.

Beşir Ayvazoğlu: Oecessüs yoksa zaten ne ilim ne sanat ne felsefe, hiçbir şey olmaz.

Balkan Naci İslimyeli: Yani merak kediyi öldürmez insanı da öldürmez. Merak güzel bir şeydir.

Doğan Hızlan: Evet, bir sözü vardır ama fazla merak göz çıkarır diye merakta bir şey yapıyor ama resimlerde yüz denemeleri yapıyorsun. Genetik çalışmaları Hitler döneminde genetik çalışmaları yapılmış. Orada bir de çok ayrıntı ama önemli bir cümle var “O dönemin grafik anlayışı” diye bir not koymuşsun.

Balkan Naci İslimyeli: İşte genetikçilere Hitler görev vermiş, demiş ki; “Bütün ırkların profilini çıkarın bana portre olarak önden ve yandan.” ki insanlar birbirlerini...

Doğan Hızlan: O on iki portre mi, on üç portre mi hepsini gördük sergide?

Balkan Naci İslimyeli: Evet, evet. Onları ayırt edebilmek için insanlar hangisinin hangi ırkta olduğunu ayırt etmek için tanısınlar. Bunlar bastırılmış, halkın anlayabileceği grafik üslup dediğim o.

Beşir Ayvazoğlu: Evet, kataloğunuzda da var.

Balkan Naci İslimyeli: Var. Almanya'nın her tarafında da ilan edilmiş hatta sınıflarda, dersanelere konmuş.

Doğan Hızlan: Tabii, tabii.

Balkan Naci İslimyeli: Ben, onları çok insanlık dışı bulduğum için onları aldım arkasına kendi portrelerimi yerleştirdim, o ayrımı imha ettim bir anlamda.

Doğan Hızlan: Bir başkaldırıyla, onu tashih ettin.

Balkan Naci İslimyeli: Yani insan tektir ve sanatçı onu savunur, o teklifi savunur.

Beşir Ayvazoğlu: Yani aynı zamanda ırkçılığı sorgulamış oluyorsunuz, her tür ayrımcılığı.

Doğan Hızlan: Irkçılığı, farklılığı, etnisiteyi hepsini yani böyle bir toplu biçimde şey yapalım

Balkan Naci İslimyeli: Evet, evet.

Beşir Ayvazoğlu: Çok çeşitli malzeme kullanıyorsunuz ve diyorsunuz ki tek malzemeye sığınmak sınırlandırır insanı. Hakikatten baktım bütün sergilerinize çok son derece çeşitli malzemeyle hadiseler bakıyorsunuz. Bu enteresan. Peki bu güncel sanat, modern sanat ayrımı var. Güncel sanatçılar modern sanat farklı diyorlar. Siz benim sanatım güncel değil diyorsunuz ama aynı havanın içinde eser üretiyorsunuz. Siz neden ayırt etmiyorsunuz birçokları tartışıyor bu konuyu ciddi bir şekilde.

Balkan Naci İslimyeli: Ben yenilikçiyim bir defa kendi kariyerim açısından bu böyle. Benim babam memurdu, büyük bir masanın arkasında otururdu fonda da kapitone kırmızı bir levha vardır. Onun önündeki resmini unutmam her gün giderdim babam orada.

Beşir Ayvazoğlu: Hep aynı şekilde.

Balkan Naci İslimyeli: Dedim ki benim hayatım böyle olmamalı. Onun için sanatçı oldum. Sanatçı olmak başka şeyler yapabilmek, devamlı üretebilmek, farklı şeylere yanaşmak, farklı şeyleri anlayabilmek, risk almak.

Doğan Hızlan: Rutini bıçaklamak böyle bir şey.

Balkan Naci İslimyeli: Yani evet. Yani farklı bir şey yapacaksınız hem kendiniz eğleneceksiniz, sıkılmayacaksınız hem toplumu yenileyeceksiniz kendi vizyonunuzla.

Doğan Hızlan: Öyle bir soru sordun ki asırlardır devam eden yüzyıllardır şimdi yine bitmez ama yani süre doldu haber vereyim. Nerede olduğunu da serginin söyleyerek bitireceğiz herhalde sen açtın, sen bitireceksin.

Balkan Naci İslimyeli: Bozlu Art, Teşvikiye.

Beşir Ayvazoğlu: Teşvikiye caddesinde Bozlu Art Project. “Arka Yüz” Balkan Naci İslimyeli harika bir sergi.

Balkan Naci İslimyeli: Teşekkür ederim, sağ olun.

Doğan Hızlan: Teşekkür ederiz biz de.

*** Video burada sona eriyor. ***